

İLK ÇEYREKTE BÜYÜMEYİ ÖZEL TÜKETİM SÜRÜKLEDİ

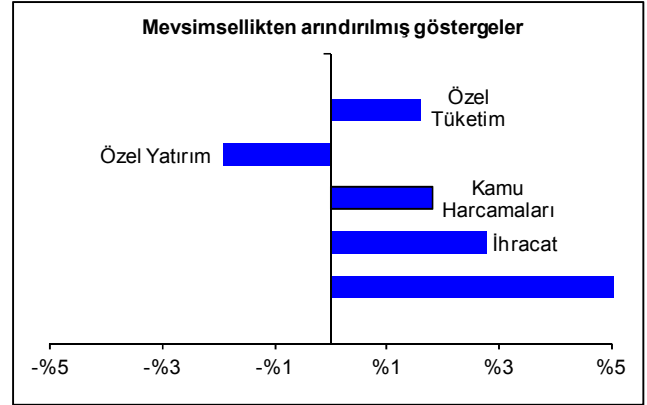
Seyfettin Gürsel^{*}, Ozan Bakış[†] ve Mine Durmaz[‡]

Yönetici özeti

Geçen yılın son çeyreğinden bu yılın ilk çeyreğine Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış rakamlarla yüzde 0,8 oranında arttı. Betam olarak çeyreklik büyümeyi yüzde 0,6 olarak tahmin etmiştik. Yıllık olarak da 2016 birinci çeyreğinde Türkiye ekonomisi yüzde 4,8 oranında büyüdü.

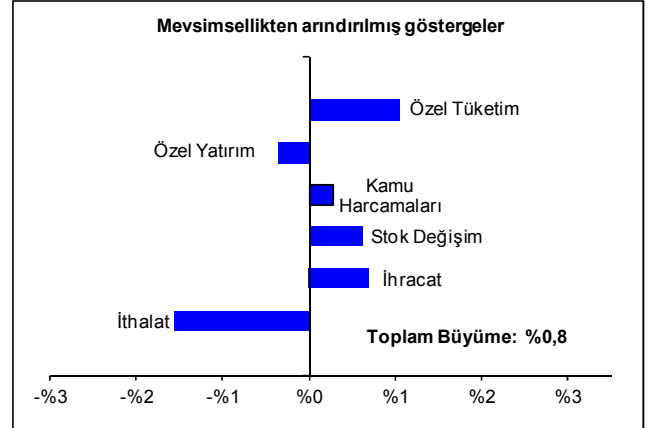
Çeyrekten çeyreğe yüzde 0,8'lik büyümeye en yüksek katkısı beklediği gibi özel tüketim yaptı. Yine beklediği gibi net ihracatın büyümeye katkısı ihracattan çok daha fazla artan ithalat sonucu negatif oldu. Artışını sürdüren kamu harcamaları da büyümeye pozitif katkı yaptı. Birinci çeyrekte ekonomik büyüme bağlamında en çarpıcı gelişme özel yatırımların hissedilir ölçüde gerilemesi oldu. Artan stokların da büyümeye büyümeye 0,6 puan kadar pozitif katkı yaptıklarını not edelim.

Şekil 1: GSYH alt kalemlerinin 2015 4. çeyrekte 2016 1. çeyreğe değişimleri

Kaynak: TÜİK. Çeyreklik göstergeler mevsim ve takvim etkisinden arındırılmıştır.

Şekil 2: GSYH alt kalemlerinin 2015 4. çeyrekte 2016 1. çeyreğe GSYH büyümesine katkıları

Kaynak: TÜİK. Çeyreklik göstergeler mevsim ve takvim etkisinden arındırılmıştır.

• Prof. Dr. Seyfettin Gürsel, Betam, Direktör
seyfettin.gursel@eas.bau.edu.tr
‡ Doç. Dr. Ozan Bakış, Betam, Kıdemli Araştırmacı
ozan.bakis@eas.bau.edu.tr
† Mine Durmaz, Betam, Araştırma Görevlisi
mine.durmaz@eas.bau.edu.tr

Tüketimde belirgin canlanma

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış rakamlara göre birinci çeyrekte özel tüketim harcamaları önceki çeyreğe kıyasla yüzde 1,6 oranında arttı ve

büyümeye 1,1 puan kadar katkı yaptı (Tablo 1). 2015 son çeyrekte yüzde 0,5 ile sınırlı kalan tüketim artışının yılın ilk çeyreğinde güçlü bir canlanma sergilediği görülüyor. Yılın başında gerçekleşen yüksek asgari ücret zammının özellikle düşük ücretlerde artışlara neden olması ve bu artışların tüketimi canlandırması tahmin edilen bir gelişmeydi. Bu tahminlerin doğrulandığı görülüyor.

Yatırımlarda beklenmedik düşüş

2015 sonbaharında canlanma işaretleri veren özel yatırımların 2016 ilk çeyrekte belirgin ölçüde küçülmesi son yıllarda özel yatırımlarda gözlemlenen zaafiyetin devam ettiğini gösteriyor. 2015 yılında son çeyrekte önceki çeyreğe göre yüzde 1,5 artış sergileyen özel yatırımlar 2016 ilk çeyrekte yüzde 1,9 oranında düşüş sergiledi (Tablo 1). Yatırımlara ilişkin öncü göstergeler zıt yönlü gelişmelere işaret etseler de son tahlilde yatırımlarda sınırlı da olsa artış bekliyorduk. Yatırımlarda ortaya çıkan bu beklenmedik daralmanın üzerinde durulması gerekiyor.

Kamu harcamaları artmaya devam ediyor

Kamu harcamaları (nihai tüketim + yatırımlar) artışı yakın çeyreklerle aynı ölçüde (yüzde 1,8) devam ediyor (Tablo 1). Uzun seçim döneminin ardından kamu harcamalarının GSYH içindeki düşük payına rağmen çeyreklik büyümeye 0,3 oranında katkı yapmaya devam etmesinin (Tablo 3) dikkate değer bir olgu olduğunu belirtelim.

Net ihracattan büyümeye negatif katkı

2015'in son çeyreğinde azalan ihracat ile artan ithalat net ihracatın GSYH değişimine büyük çapta negatif katkı (-2 puan) (Tablo 1) yapmasına neden olmuştu. Bu yılın ilk çeyreğinde beklendiği gibi net

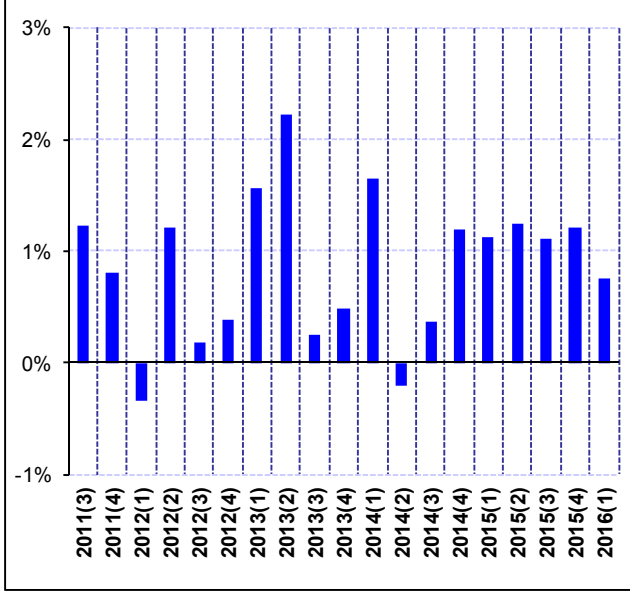
ihracatın negatif katkısı devam etse de (-0.9 puan), ihracatın artışa geçmesi ithalat artışının da bir miktar azalması sonucu bu kalemde önemli ölçüde iyileşme gözlemleniyor.

Büyümenin geleceği

Çeyrekten çeyreğe yıllık GSYH artışının yüzde 4,8 olarak gerçekleşmesi 2016 büyüme oranı hakkında yanıltıcı olabilir. Bu nispeten yüksek büyüme oranının son üç çeyrekte nispeten yüksek çeyreklik büyüme oranlarından kaynaklandığını hatırlatalım. Nitekim çeyrekten çeyreğe büyüme oranları itibariyle yüzde 0,8'lik büyümenin 2014 3. Çeyreğinden bu yana en düşük büyüme oranı olduğunu belirtmek isteriz (Tablo 3).

Yılın ikinci yarısında reel ücret artışlarının etkisinin durulmasıyla tüketimde canlanmanın yavaşlaması, özel yatırımların da durgunluğun devam etmesi durumunda 2016'da GSYH artışının yüzde 4 civarına gerilemesi muhtemeldir. Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu ve OECD'nin son büyüme tahminlerinin yüzde 3,5 ile 3,9 arasında yer aldığını hatırlatalım.

Şekil 3: GSYH, Önceki çeyreğe göre büyüme

Kaynak: TÜİK.

Tablo 2. 2015 4. çeyrekte ve 2016 1. çeyrekte GSYH alt kalemlerinin, bir önceki yılın aynı

2016 – 1. Ç	Değişim (%)	Katkılar (%)
Tüketim	6,9	4,8
Özel Yatırım	-0,3	-0,1
Kamu Harcamaları	8,5	1,2
Stok Değişimi		0,4
İhracat	2,4	0,6
İthalat	7,5	-2,2
2015 – 4. Ç	Değişim (%)	Katkılar (%)
Tüketim	4,7	3,2
Özel Yatırım	1,7	0,3
Kamu Harcamaları	8,7	1,6
Stok Değişimi		-0,7
İhracat	2,1	0,6
İthalat	-2,6	0,8

çeyreğine göre değişimleri ve büyümeye katkıları

Kaynak: TÜİK.

Tablo 1. 2015 4. çeyrekte ve 2016 1. çeyrekte GSYH alt kalemlerinin, bir önceki çeyreğe göre değişimleri ve büyümeye katkıları

2016 – 1. Ç	Değişim (%)	Katkılar (%)
Tüketim	1,6	1,1
Özel Yatırım	-1,9	-0,4
Kamu Harcamaları	1,8	0,3
Stok Değişimi		0,6
İhracat	2,8	0,7
İthalat	5,8	-1,6
2015 – 4. Ç	Değişim (%)	Katkılar (%)
Tüketim	0,5	0,3
Özel Yatırım	1,5	0,3
Kamu Harcamaları	1,8	0,3
Stok Değişimi		2,4
İhracat	-1,1	-0,3
İthalat	6,7	-1,7

Kaynak: TÜİK.

Tablo 3. GSYH alt kalemlerinin bir önceki çeyreğe göre büyümeye katkıları ve toplam büyüme

	Tüketim (yüzde puan)	Özel Yatırım (yüzde puan)	Kamu Harcamaları (yüzde puan)	Stok Değişimi (yüzde puan)	Net İhracat (yüzde puan)	İhracat (yüzde puan)	İthalat (yüzde puan)	Toplam (%)
2012(1)	-0,5	0,3	0,3	-0,3	-0,1	1,4	-1,5	-0,3
2012(2)	-0,7	-0,8	0,8	0,3	1,6	2,1	-0,5	1,2
2012(3)	1,1	-0,7	0,6	0,0	-0,7	-0,2	-0,5	0,2
2012(4)	-0,1	-0,3	-0,1	-0,3	1,2	0,2	0,9	0,4
2013(1)	1,7	0,5	1,1	1,4	-3,1	-1,2	-1,9	1,6
2013(2)	1,2	0,5	0,2	1,6	-1,2	0,8	-2,0	2,2
2013(3)	1,1	-0,1	-0,3	-1,1	0,8	-0,7	1,5	0,2
2013(4)	0,1	0,1	0,6	-1,0	0,8	1,3	-0,5	0,5
2014(1)	-0,8	-0,3	0,0	0,4	2,3	1,5	0,9	1,6
2014(2)	0,0	0,0	-0,6	0,9	-0,6	-0,1	-0,5	-0,2
2014(3)	1,1	0,5	0,3	-1,8	0,2	-0,4	0,6	0,4
2014(4)	1,2	-0,4	0,2	2,6	-2,5	-0,2	-2,3	1,2
2015(1)	0,5	0,0	0,3	-1,1	1,5	0,3	1,2	1,1
2015(2)	0,6	1,9	0,5	-1,4	-0,3	-0,5	0,1	1,2
2015(3)	1,0	-1,8	0,3	-0,1	1,7	0,4	1,3	1,1
2015(4)	0,3	0,3	0,3	2,4	-2,0	-0,3	-1,7	1,2
2016(1)	1,1	-0,4	0,3	0,6	-0,9	0,7	-1,6	0,8

Kaynak: TÜİK.